

fordel være suppleret med enkelte tekniske tegninger eller principskitser af f.eks. et køleanlæg, således at de ventiler og anden styringsautomatik, som var virksomhedens hovedhjørnesten, kan forstås i en klarere teknisk sammenhæng.

Søren Toft Hansen

Laust Jensen: *Avisen indefra*. (Gyldendal, 1994). 167 s.

Det er en af dansk presses mest succesrige avismagere, der her har skrevet sin selvbiografi. Laust Jensens journalistiske karriere startede 1935 som skribende journalist på Landbrugernes Sammenslutnings dagblade *Folket* og *Nordjysk Tidende*. Som reaktion på bladets tilnærmelse til nazismen opsagde han sin stilling 1940. Efter en periode som freelance kom han 1943 til *Vejle Amts Folkeblad*. Fra 1952 på *Aarhus Stiftstidende* og fra 1958 på *Politiken* havde han ledende poster i redaktionssekretariatet. 1962 havde han en afstikker som docent på Journalisthøjskolen, hvorefter han atter aktivt indgik i avisdrift. Denne gang i chefredaktionerne på *Jyllands-Posten* (1964), *Berlingske Tidende* (1970) og igen *Jyllands-Posten*, hvor han var ansvarshavende chefredaktør fra 1976 til 1984, og hvor han afsluttede sin karriere som formand for bestyrelsen og fondsstyrelsen. Det er først og fremmest som manden bag *Jyllands-Postens* overgang fra regional- til landsavis og den for dansk presse i perioden enestående oplagsfremgang, der har skabt Laust Jensens ry som bladmand. På baggrund af denne succes har han været tilkaldt som konsulent ved både *Det Fri Aktuelt*, *Information* og det nu hedengangne *Land og Folk*.

I et meget velformuleret og til tider humoristisk sprog fører han os gennem redaktionerne, hvor han har haft sin

gang de sidste 60 år. Bogen giver en god beskrivelse af arbejdsgangene på en avisredaktion. Laust Jensen falder dog i den fælde, som også mange andre journalistiske selvbiografer gør det, at han jagter den »gode historie«. Der er mange sjove episoder, men en stor del af energien bruges på en hæsblæsende gennemgang af journalistiske kollegaer gennem tiden, der i anekdotisk form skønsomt bliver tildelt ros eller ris. Bogens hovedværdi ligger i beskrivelsen af de økonomiske og redaktionelle dispositioner og strategier, der skabte Laust Jensens succes. Hverken *Aarhus Stiftstidendes*, *Politikens* eller *Berlingske Tidendes* bestyrelser forstod at honorere de tiltag, som Laust Jensen krævede for en succesfuld avisdrift. I stedet for nedskæringer var økonomisk satsning på medarbejdere, distribution og markedsføring opskriften på at vende en avis fra krise til succes. *Politiken* var ved at blive kvalt af sin egen bestyrelse, der ikke havde begreb om, hvad blad-drift var (s. 91), og *Berlingske Tidendes* ejeres indflydelse gav sig til tider »groteske udslag« (s. 135). Kun *Jyllands-Postens* ledelse havde det fornødne fremsyn og var villige til at satse økonomisk. Det gennemgående tema er presseforsker Niels Thomsens teser om avisindsats (*Dagbladskonkurrencen*, I-II, København 1972), men man får fornemmelsen af, at Laust Jensen mener, at inspirationen nærmest er gået den modsatte vej. Hans karriere er et levende eksempel på, at avisindsatsen er uomgængelig for succes på et stagnerende bladmarked. Man aner en hoveren mod både *Politikens* og *Berlingske Tidendes* bestyrelser, da *Jyllands-Posten* set i bakspejlet oplagsmæssigt har overhalet dem begge.

Laust Jensen slutter beskrivelsen af sit eget karriereforløb med den fredsaf-tale, som *Jyllands-Posten* indgik med sit personale under avis konflikten i 1977.

Jyllands-Posten udmeldte sig af Dansk Arbejdsgiverforening og gav personalet en omfattende tryghedsaftale, mod at de gav afkald på deres strejkeret. Den aftale har siden været en af hovedhjørneste-nene i avisens drift. Det kunne have været interessant, om Laust Jensen havde sluttet med det forløb, der førte til, at han sagde sin post som formand for *Jyllands-Postens* bestyrelse op i 1993: nemlig *Jyllands-Postens* mellemlæderes klare mistillidsvotum til Jørgen Schlei-mann, der i høj grad var Laust Jensens opfindelse som chefredaktør.

Søren Toft Hansen

Anders Monrad Møller: *Fra Etatsfor-
ening til Dansk Told & Skattefor-
bund*. (Dansk Told & Skatteforbund,
1994). 277 s.

Told- og skatteområdet er inden for de senere år blevet behandlet i det digre værk *Dansk Toldhistorie*, og ved at tage personaleorganisationer op udfylder det foreliggende værk dermed et hul, som Toldhistorien efterlod. Da der imidlertid er tale om et jubilæumsværk om den for nylig fusionerede Etatsforening, berøres andre dele af organisationslandskabet derfor kun perifert, hvorfor det undertiden er vanskeligt at følge med i kataloget af organisationer, der i historiens løb vandrer over scenen. Et par diagrammer kunne her have hjulpet tingene på plads. Det skal dog understreges, at selve fusionsprocessen mellem Toldetatsforeningen og Skatteforvaltningens Tjenestemandorganisation, der førte frem til dannelsen af Dansk Told og Skatteforbund i 1990, er ganske godt behandlet, og at dele af sidstnævntes historie mere specifikt derfor også belyses.

Hundrede år er lang tid at dække. Tyngdepunkter må naturligt nok udvælges. Især er der gjort et meget ihærdigt arbejde for at beskrive selve etable-

ringsfasen, og også den spændende brydningstid omkring 1. Verdenskrig er godt behandlet. Derimod er besættelses-årene meget sporadisk medtaget, og heller ikke de allersidste år er kommet så godt med. Desuden kan man hævde, at også 1960'erne står lidt svagt placerede, men her argumenterer forfatteren – og til dels med rette – for, at de mange administrative omlægninger og det centrale spørgsmål om departementets og direktoratets placering allerede er indgående behandlet i det før omtalte toldhistoriske værk.

Det er et ganske omfattende arkivstudium, der ligger til grund for fremstillingen. Det er på den måde fint i detaljen, men visse perspektiver kunne godt være trukket langt skarpere op, uden at det skal påstås, at de er aldeles glemt. Det ville bl.a. have været interessant med lidt mere udblik til andre dele af fagbevægelsen, om ikke andet så de offentligt ansatte. Men ikke mindst som forfatter af et jubilæumsværk er man tvunget til at holde sig inden for rammerne af den snævert stillede opgave og ikke lade sig friste af ellers spændende komparationer, som den jubilerende forening strengt taget ikke har betalt for. Dette er nok en risiko for jubilæumsgenren generelt.

Det betyder som sagt ikke, at de lidt bredere perspektiver forbliver utematiserede. Det lykkes at få flere interessante træk frem, der navnlig i efterkrigstiden er accentueret. For det første beskrives udviklingen af Etatsforeningen fra noget nær en klub med en del selskabelige aktiviteter til en egentlig fagforening med vægt på arbejdsforholdene. Fra starten gjaldt det også de fælles interesser, men de er i tidens løb blevet stærkere formuleret, mens selskabeligheden i takt med den svindende standsfølelse er gledet i baggrunden.

For det andet kan aflæses en forskydning fra en loyal og arbejdsgivervenlig